

Öppna hjärtan blev till stängda gränser

En idéanalys av hur Sveriges tre största partier ideologiskt motiverade en restriktiv migrationspolitik inför valet 2018

Klara Gustavsson

Abstract

This is a descriptive ideational analysis of how the three biggest parties in Sweden motivated a restrictive migration policy before the general election in 2018. Although the Sweden Democrats, the Moderates and the Social Democrats have notably different ideological roots, and have different ideas about how the world is and should be shaped, they still all seek to justify a restrictive migration policy. By using Mats Lindberg's VDP-triad to divide the ideational content into value judgments (V), descriptive judgments (D) and prescriptions (P), and relate them to an ideological context, I describe how these parties motivate a more restrictive immigration to Sweden. In short I find that the Sweden Democrats justify their restrictive migration policy with nationalist notions that national interests should be prioritized, and that a high migration rate is negative for the nation-state. The Moderates justify their restrictive migration policy by underlining the importance of considering long-term consequences in the decision-making and what is considered practically realistic, which is in line with conservative reasoning. The Social Democrats instead emphasize the importance of international cooperation and that Sweden alone cannot take responsibility for all international refugees, and thus motivate a restrictive migration policy. I interpret this as the notion of solidarity brought up to an international level. I conclude that big parties have a wide and flexible interpretation of their ideologies and that this gives them considerable room for maneuver when taking political positions.

Nyckelord: Idéanalys, Sverigedemokraterna, Moderaterna, Socialdemokraterna,

Migrationspolitik, VBP-triaden

Antal ord: 9793

Innehållsförteckning

Figurer och tabeller	4
1 Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställning	5
1.2 Bakgrund och tidigare forskning	5
2 Metod och material	7
2.1 Text och tolkning	7
2.2 Beskrivande idéanalys	7
2.2.3 VBP-triaden	7
2.3 Material och avgränsningar	10
3 Teori	12
3.1 Tingstens ideologibegrepp och Lindbergs VBP-triad	12
3.2 Socialkonservatism, nationalism och populism i Sverigedemokraterna	12
3.3 Konservatism och liberalism i Moderaterna	14
3.4 Socialism och liberalism i Socialdemokraterna	16
3.5 Operationaliseringar och genomförande	17
4 Sverigedemokraternas migrationspolitik	19
4.1 Kritik mot regeringens migrationspolitik	19
4.2 Migrationens konsekvenser i Sverige	19
4.2.1 Skuggsamhället	21
4.3 Migrationspolitiken som nationell fråga	22
5 Moderaternas migrationspolitik	24
5.1 Konservativ realism	24
5.2 Migrationens konsekvenser i Sverige	25
5.2.1 Skuggsamhället	26
5.3 Migrationspolitiken som nationell och internationell fråga	26
6 Socialdemokraternas migrationspolitik	29
6.1 Internationell solidaritet	29
6.2 Migrationens konsekvenser i Sverige	30
6.2.1 Parallelsamhällen	31
6.3 Migrationspolitiken som internationell fråga	31
7 Sammanfattning och slutsatser	33

8 Referenser	35
8.1 Primärmaterial	35
8.2 Sekundärmaterial	35
8.2.1 Litteratur	36

Figurer och tabeller

Tabell 1: VBP-triaden som tabell	8
Figur 1: VBP-triaden som triangel	9
Figur 2: VBP-triaden som logisk slutledning	9
Figur 3: SD, M och S som VBP-triader	10
Tabell 2: Sammanfattning av partiernas beskrivningar	34

1 Inledning

Idag förespråkar flera svenska partier en restriktiv migrationspolitik, trots att partierna har helt olika ideologiska utgångspunkter. Inför riksdagsvalet 2018 talade Sverigedemokraterna, Moderaterna och Socialdemokraterna alla om vikten av att skydda landets gränser och att begränsa invandringen till Sverige. Det trots att Sverigedemokraterna vilar på nationalistisk och socialkonservativ grund, medan Socialdemokraterna förespråkar socialistiska och liberala värden, och Moderaterna kombinerar konservatism med liberalism. Det gör det intressant att undersöka hur partier med skilda ideologiska föreställningar kan motivera samma föreskrifter.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med undersökningen är inte att förklara *varför* partierna förespråkade en restriktiv invandringspolitik inför valet 2018. Sådana förklaringar går troligen att finna bland annat i strategiska överväganden relaterade till väljarstöd och opinion. Syftet är inte heller att genom idékritisk ansats studera giltigheten i den ideologiska argumentationen. Undersökningen syftar istället till att söka förstå hur partier med stora skillnader i sina ideologiska föreställningar om hur världen är och bör vara, ändå kan motivera samma eller liknande handlingsföreskrifter. Jag menar att oavsett vad orsaken till en viss politik är – om den så är strategisk, ideologisk, eller en kombination – så måste politiken motiveras för landets väljare. Motiveringen bör då rimligen gå i linje med de huvudsakliga ideologiska föreställningar partiet företräder. Min frågeställning är således:

Hur motiverade Socialdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna en restriktiv migrationspolitik ideologiskt inför valet 2018?

1.2 Bakgrund och tidigare forskning

Sveriges migrationspolitik genomgick en kraftig förändring på bara fyra år. Den politiska debatten inför riksdagsvalet 2014 såg helt annorlunda ut än den inför valet 2018. Inför valet 2014 förespråkade Sverigedemokraterna, i linje med hur de alltid argumenterat, en restriktiv migrationspolitik (Sveriges Radio 2014-06-01). Moderaterna och Socialdemokraterna förespråkade emellertid en mer generös invandring. “Vi tror på en värld utan gränser och med fri rörlighet” stod det i Moderaternas partiprogram 2013, och året därpå höll Fredrik Reinfeldt sitt uppmärksammade sommartal där folket uppmanades “öppna sina hjärtan” för människor på flykt (2014-08-16). Också Socialdemokraterna talade för en öppen och generös migrationspolitik (Partiledardebatt, 2014-09-02). År 2015 sökte rekordmånga människor asyl i Sverige, och därefter förändrades den politiska debatten (Borevi 2018: 64). På hösten införde den socialdemokratiska regeringen

gränskontroller och inför valet 2018 förespråkade Sveriges tre största partier alla en mer eller mindre restriktiv invandring.

Trots den stora kursomläggningen i svensk migrationspolitik, är forskningsområdet ännu påfallande outforskat. Det finns tidigare studier över svensk migrationspolitik och migrationspolitisk diskurs som behandlar senare hälften av 1900-talet, av bland andra Maritta Soininen (1999), Elisabeth Airibi (2000) och Christina Johansson (2005). En mer nutida studie har gjorts av Karin Borevi (2018), som betraktar den svenska policyförändringen som ett migrationspolitiskt paradigmskifte. Hon isolerar ett antal argument för restriktiv anhöriginvandring som varit vanligt förekommande i den migrationspolitiska debatten i de skandinaviska länderna. Däremot saknas forskning om hur samtidens restriktiva migrationspolitik i Sverige kan förstås i en ideologisk kontext. På dagstidningarnas debattsidor har det pågått hetlevrade debatter om vilken roll idéer och ideologier haft i såväl den tidigare generösa som den nyare restriktiva migrationspolitiken (t ex statsvetaren Svante Nycander i Dagens industri 2018-02-27 med tillhörande repliker, samt statsvetaren Jonas Hinnfors i DN debatt 2017-02-10). Men djupgående vetenskapliga studier om vilka idéer som ligger till grund för partiernas restriktiva migrationspolitik lyser med sin frånvaro. Martin Lindström har kallat Moderaternas tvära kursändring i migrationspolitiken för "sakpolitiskt men framförallt ideologiskt inkonsekvent" (2020, s. 21), men gör ingen närmare analys av vilka föreställningar som motiverat partiets restriktiva migrationspolitik.

Möjligen kan frånvaron förklaras med att det ännu inte hunnit gå tillräckligt lång tid sedan skiftet i migrationspolitiken. Det är också tänkas bero på en viss ovilja att studera det som anses alltför politiskt kontroversiellt. Jag ser likväl just därför ett viktigt syfte i att närma sig migrationsfrågan ur ett idéanalytiskt perspektiv för att studera de politiska idéernas roll i en migrationspolitik i förändring.

2 Metod och material

2.1 Text och tolkning

All text måste tolkas för att förstås. Tolkningen är emellertid sällan obestridlig och självklar, utan ofta skiljer sig människors tolkningar och förståelse av samma texter åt. Det beror på att alla har olika förförståelse, kunskap om och inställning till det texten berör. Därtill är texter ofta mångtydiga i sig själva. Därför finns ett antal verktyg och strategier för att tolka textmaterial på ett så systematiskt och intersubjektivt sätt som möjligt. Jag närmar mig studiens material med en användarorienterad tolkningsstrategi (Bergström & Boréus 2018: 33). Jag intresserar mig därmed för vad avsändaren (partierna) vill säga med sin text (hur de motiverar en restriktiv migrationspolitik), och inte för hur budskapet tas emot, huruvida argumentationen är logiskt eller empiriskt hållbar, eller för hur den omgärdande diskursen ser ut. För att förstå vilka idéer som ligger till grund för partiernas restriktiva migrationspolitik genomför jag en beskrivande idéanalys.

2.2 Beskrivande idéanalys

Det finns flera former av idé- eller ideologianalys som tjänar olika syften. Bergström & Boréus (2018: 140-142) skiljer, i likhet med Beckman (2007) mellan beskrivande idéanalys, förklarande idéanalys och idékritik. Vedung (1977: 18-19) gör skillnad mellan funktionell och innehållslig idéanalys, där den funktionella idéanalysen anses ha ett förklarande syfte, och den innehållsliga är giltighetsprövande. Alla former av idéanalys har det gemensamt att de sätter själva idéerna i centrum. Idéerna i sig utgör studiens analysobjekt (Lindberg 2018 a: 279). Idéer genomsyrar hela samhället och därför viktiga för att förstå samhällets uppbyggnad och utveckling (Lindberg 2018 a: 289). Den beskrivande idéanalys jag här genomför har varken för mening att förklara idéernas ursprung eller uppkomst, eller att kritiskt analysera argumentens giltighet. Min ambition är att genom beskrivande ansats studera vilka idéer inom Sverigedemokraternas, Moderaternas och Socialdemokraternas politiska budskap som ligger till grund för partiernas restriktiva migrationspolitik. Genom att systematiskt kategorisera och sortera idéerna avser jag beskriva hur olika ideologiska föreställningar kan motivera samma föreskrifter.

2.2.3 VBP-triaden

För att systematiskt kategorisera och analysera de idéer texterna består av använder jag det idéanalytiska ramverk Mats Lindberg utformat och givit beteckningen VBP-triaden. Modellen bygger på Herbert Tingstens uppdelning av ideologibegreppet i värdeomdömen, verklighetsomdömen och föreskrifter (Lindberg 2018 a: 297).

I VBP-triaden urskiljs således värdeutsagor (V), beskrivande utsagor (B) och föreskrivande eller preskriptiva utsagor (P) från varandra, för att kartlägga och bringa ordning i textens ideologiska struktur. Modellen ger möjlighet att logiskt härleda preskriptioner till ett antal på förhand givna premisser (beskrivande utsagor och värdeutsagor), som i sin tur går att knyta till en större ideologisk föreställning (Lindberg 2018 a: 277, 298-299).

Värdeutsagor är de ideal och normativa önskningar som uttrycks i texten. Det kan vara grundläggande värden, men också mer konkreta praktiska mål i en given situation. *Beskrivande utsagor* uttrycker istället föreställningar om hur verkligheten anses vara beskaffad. Det kan i sin tur handla om beskrivningar av en specifik situation, men också av vilka medel eller metoder som anses krävas för att realisera ett särskilt mål eller uppnå ett särskilt värde. *Preskriptiva utsagor* uttrycker vilket handlande som anses lämpligt, både på en allmän nivå och i en given situation (Lindberg 2018 a: 298-299). Genom att dela upp idéerna enligt VBP-triaden går det således att undersöka vilka värdeutsagor och beskrivande utsagor som ligger till grund för särskilda preskriptioner (Lindberg 2018 b: 516).

Lindberg delar vidare upp idéerna i två analysnivåer. Den grundläggande nivån handlar om djupare värderingar och samhällsåskådningar som rör samhället i stort. Den operationella nivån behandlar istället mer konkreta, situationsspecifika problem och mål (Lindberg 2018 b, 521-522).

	Värden	Beskrivningar	Preskriptioner
Grundläggande nivå	Övergripande moraliska värden (V)	Filosofiska antaganden om samhället/ människans natur (B)	Generella principer för socialt och politiskt agerande (P)
Operationell nivå	Konkreta situations-specifika <i>mål</i> (M)	Konkreta beskrivande utsagor av en (föreställd) situation eller ett objekt (B sit) Beskrivningar av mål-medel-mekanismer eller -metoder som hör till situationen (B mm)	Konkreta situations- eller problemspecifika preskriptioner (P)

Tabell 1: VBP-triaden som tabell. Tabellen är baserad på Lindberg 2018 b, s. 522

Uppdelningen i värdeomdömen, verklighetsomdömen och preskriptioner är dock sällan tydlig och självklar. Ofta är de blandade med varandra i politiska budskap, och det som inte står manifest i texten kan uttryckas latent genom underförstådda antaganden. En

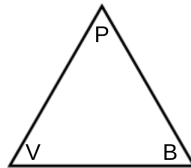
preskription (P) kan tydligt ange vilka värden (V) som anses önskvärda, och värden ryms också ofta inom olika verklighetsbeskrivningar (B). Således kan en och samma mening innehålla värden, beskrivningar och preskriptioner (Lindberg 2018 b: 513).

Nästa steg i analysen, när de olika typerna av utsagor isolerats, är att söka förstå hur de förhåller sig till varandra: V-B-P (Lindberg 2018 b: 525). Det möjliggör en blottläggning av “det argumentativa skelettet” i ett ideologiskt system (Bergström & Svärd 2018: 146).

V = värdeutsagor

B = beskrivande utsagor

P = preskriptiva utsagor

Figur 1: VBP-triaden som triangel

Med inspiration från Evert Vedungs teori om praktisk argumentation och logisk slutledning, hävdar Lindberg att de ovan nämnda utsagorna är ordnade enligt ett särskilt mönster i politiska budskap (Lindberg 2018 b: 514). Enligt Vedung utgörs en giltig slutledning av en följd utsagor, där en utsaga – konklusionen – påstås följas av andra utsagor som utgör premisser i sammanhanget (Vedung 1977: 122-124). I Lindbergs VBP-triad anses värde- och verklighetsutsagorna vara de premisser som föranleder de preskriptioner som formuleras. Med andra ord betraktas preskriptioner som logiska eller praktiska slutsatser i en politisk argumentation. En sådan argumentationskedja kan exempelvis se ut som följer: givet att vi vill bevara fred i vårt land (V), och att vi (upplever att vi) står inför ett krigshot från en annan stat (B), bör vi mobilisera och stärka vårt lands försvar (P) (Lindberg 2018 b, s. 514-515).

V vi vill bevara *fred* i landet

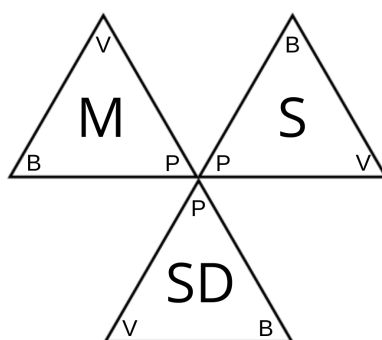
B vi står inför ett *militärt hot*

P vi måste *rusta upp* försvaret

Figur 2: VBP-triaden som logisk slutledning

Den här sortens systematisering används möjligen främst i idékritiskt syfte för att pröva den logiska giltigheten i politisk argumentation (Vedung 1977). Jag håller mig emellertid till att använda uppdelningen som verktyg för att systematiskt studera vilka premisser (värden och beskrivningar) som ligger till grund för slutsatsen (preskriptionen), utan att vidare pröva argumentationens giltighet.

Min undersökning syftar alltså till att skapa förståelse för hur de tre partiernas skilda värdeutsagor och beskrivande utsagor, kan motivera ungefär samma preskriptioner (en restriktiv migrationspolitik). Det illustreras i Figur 3. Det bör dock betonas att illustrationen är kraftigt förenklad. Partiernas värde- och beskrivande utsagor kan i verkligheten tangera varandra på vissa punkter, och därmed är deras ideologier inte nödvändigtvis åtskilda på samma sätt eller till den grad som illustrationen visar.

Figur 2: SD, M och S som VBP-triader

2.3 Material och avgränsningar

Jag har framförallt gjort fyra avgränsningar. För det första avgränsas *vilka partier* som behandlas, för det andra *vilken tidpunkt* som studeras, för det tredje av *vilken typ av material* som undersökts, och för det fjärde har jag uteslutit *partiernas inställning till arbetskraftsinvandring* ur studien. Därtill inkluderar jag här en diskussion kring mitt förhållningssätt till de preskriptioner som framförs i materialet.

Studien behandlar partiernas motiveringar för en restriktiv migrationspolitik inför riksdagsvalet 2018. Det beror på att det inför valet 2018 skett en stor förändring sedan valet 2014, vilket gör det intressant att studera. Materialet inför valet 2018 är dessutom i många fall partiernas senast uppdaterade skriftliga positionsbestämning i migrationsfrågan. I studien undersöks Sverigedemokraterna, Moderaterna och Socialdemokraterna. Skälen till det är flera. För det första blev dessa partier, med god marginal, Sveriges tre största partier efter riksdagsvalet 2018, och har fortsatt vara det sedan dess (Valmyndigheten 2020; Sifo 2021-04-09). Således kan de antas vara de viktigaste politiska krafterna vars ståndpunkter har en central roll i svensk politik. Därtill förespråkade de alla en restriktiv invandringspolitik inför riksdagsvalet 2018, trots att deras ideologiska föreställningar om världen skiljer sig åt på ett betydande sätt. Dessutom har de tydlig och lättillgänglig information om sin hållning i migrationspolitiken, vilket gör dem till väl lämpade studieobjekt.

Vidare finns en rad former av material som behandlar partiernas hållning i migrationsfrågan, vilket gjort ett urval nödvändigt. I Sverigedemokraternas och Moderaternas fall finns tydliga sammanfattningar av deras migrationspolitiska hållning i partiernas valmanifest från 2018. Jag har studerat den del av Sverigedemokraternas valmanifest 2018 som heter "Migrationspolitik" (s. 6-8), och motsvarande del i Moderaternas valmanifest från samma år, som går under beteckningen "Migration och integration" (s. 14-17). Eftersom Socialdemokraternas valmanifest från 2018 saknar ett separat avsnitt om migrationfrågan, har jag istället använt ett dokument som omfattar Socialdemokraternas "politiska riktlinjer" från partiets kongress 2017. Dokumentet liknar på många sätt ett valmanifest och innehåller ett avsnitt om migrationspolitik, under rubriken "En ansvarsfull och solidarisk migrationspolitik" (s. 33-35). Materialet jag studerar innehåller tydliga värdeomdömen, beskrivningar och preskriptioner, och förefaller vara avgränsade sammanfattningar av det partierna själva anser vara de viktigaste delarna i sin migrationspolitik. Därtill riktar sig materialet till landets väljare, och finns lättillgängligt på partiernas hemsida, vilket gör det väl lämpat för att studera hur partierna själva motiverar sin migrationspolitiska hållning ideologiskt. Texterna är dessutom av samma karaktär, vilket gör dem jämförbara med varandra.

Vidare har jag uteslutit partiernas inställning till arbetskraftsinvandring ur studien. Det har jag gjort för att migrationsdebatten idag är kraftigt präglad av dagens höga flykting- och asylmottagande. Materialet innehåller därför enbart begränsade resonemang kring arbetskraftsinvandring. Vidare är min bedömning att partiernas inställning till arbetskraftsinvandring i huvudsak inte ligger till grund för den restriktiva migrationspolitik partierna förespråkar.

Därtill behandlar jag "restriktiv migrationspolitik" som en enhetlig preskription, och går inte in på detaljer som rör genomförandet av en sådan politik. Materialet rymmer en rad preskriptioner som konkret behandlar genomförandet av en restriktiv migrationspolitik, och förslag för ökad integration. Sammantaget skiljer sig partiernas förslag åt, men alla har det gemensamt att de förespråkar en restriktiv migration – i bemärkelsen att invandringen till Sverige framöver bör begränsas (minskas). I och med att det som studeras är vilka värden och beskrivningar som ligger till grund för en restriktiv migrationspolitik utesluts mer specifika förslag om åtgärder för begränsad migration och ökad integration.

3 Teori

3.1 Tingstens ideologibegrepp och Lindbergs VBP-triad

Lindbergs VBP-triad utgår från Tingstens föreställning om den inre strukturen i politiska ideologier (Lindberg 2018 a: 246). Tingsten konstruerade under 1930-40-talen en teoretisk skiss där ideologibegreppet delas upp i en värdedimension, en beskrivande dimension och en preskriptiv dimension. Enligt honom består alla politiska ideologier av de här elementen, vare sig det ingår i det manifesta budskapet, eller vilar latent under ytan (Tingsten 1941: kap 1).

Ideologi i vidare bemärkelse är ett komplext fenomen som också innefattar sociala och kulturella dimensioner (Lindberg 2018 a: 294). Den här uppsatsen fokuserar emellertid inte på den sociala aspekten av ideologibegreppet, utan på den språkliga och idémässiga aspekten av politiska ideologier. Den Tingstenska uppdelningen av ideologikonceptet, i kombination med Lindbergs VBP-triad utgör därmed uppsatsens teoretiska utgångspunkt för hur politiska texters och idésystemers uppbyggnad förstås.

Med den utgångspunkten kategoriseras det idémässiga innehållet i partiernas valmanifest och politiska riktlinjer i värdeutsagor (V), beskrivande utsagor (B) och preskriptiva utsagor (P). Idéerna som studeras är väsentligen uttryck för partiernas ståndpunkter i en specifik sakfråga – migrationspolitiken. Men för att placera in idéerna i en ideologisk kontext krävs förståelse för partiernas ideologiska förankring. Följande tre avsnitt behandlar därför partiernas ideologiska anknytningar. Det kommer fungera som teoretiskt underlag för min analys och kategorisering av de idéer materialet innehåller.

3.2 Socialkonservatism, nationalism och populism i

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna har över åren genomgått en ideologisk förskjutning där radikala populistiska, nationalistiska och främlingsfientliga budskap på olika sätt tonats ner och normaliserats (Wodak 2021: 291; Loxbo 2015: 177-178). Partiets principprogram från 2019 inleds med orden:

Sverigedemokraterna är ett socialkonservativt parti med nationalistisk grundsyn, som betraktar värdekonservatism och upprätthållandet av en solidarisk välfärdsmodell som de viktigaste verktygen i byggandet av det goda samhället. (2019: 2)

Det indikerar att idéer som bygger på såväl socialkonservatism och nationalism präglar Sverigedemokraternas politik. Därtill menar jag, och flera med mig (t ex. Wodak 2021: 291

och Loxbo 2015: 177-178), att Sverigedemokratisk politik också bygger på högerpopulism.

Socialkonservatismen växte fram i mitten av 1800-talet som en förgrening inom konservatismen som fruktade en socialistisk revolution. Tanken om att bevara stabiliteten i samhället, vid sidan om idéer om en social medkänsla och ansvar för medborgarnas välbefinnande, framfördes som argument för att möta ett antal av arbetarnas krav på sociala reformer, och förstärka stödet för samhällets svaga grupper. Således kan socialkonservatism beskrivas som konservatism kombinerad med ett antal socialistiska idéer om solidaritet som anses grundläggande för att bevara enheten i det kollektiva samhället (Tingsten 1966: 80-82; Hylén 1991: 53-54). Sverigedemokraterna menar i sitt principprogram att de, i likhet med den tidiga europeiska socialkonservativa rörelsen, betraktar nationalismen som det viktigaste verktyget för att bejaka samhällets inre solidaritet och gemensamma identitet. En av konservatismens viktigaste uppgifter är enligt dem att bevara djupt rotade gemenskaper, som de menar att nationen utgör. På så sätt kombineras socialkonservatism med nationalism (Principprogram 2019: 8). Med konservatismen, som utvecklas ytterligare under avsnitt 3.3, följer en kollektivistisk samhällssyn (Hylén 1991: 11), som är lätt förenad med ett nationalistiskt synsätt (Özkırımlı 2017: 54).

Sverigedemokraternas nationalism innebär enligt principprogrammet att den egna nationens intressen sätts främst, att nationen ska vara suverän och fri, att statens gränser i störst möjliga mån ska sammanfalla med nationens territoriella utbredning, och att alla världens nationer anses ha samma fri- och rättigheter. Därtill betraktar de nationen som “den viktigaste, äldsta och mest naturliga mänskliga gemenskapen efter familjen” (Principprogram 2019: 9). Dessa idéer är förenliga med ett primordialistiskt sätt att betrakta nationalism, där nationer anses vara en uråldrig och naturlig del av samhället (Özkırımlı 2017: 54-55). Därtill motsätter sig Sverigedemokraterna mångkulturalism. För att invandrare till Sverige ska bli en del av den svenska nationen förväntas de därför med tiden överge sina ursprungliga kulturer och identiteter (Principprogram 2019: 13).

Populism finns både till höger och vänster i politiken, och forskarna är oeniga om huruvida populism bör betraktas som ideologi, strategi eller diskurs (Moffitt 2020:11). Jag väljer, i enlighet med bland andra Cas Mudde, att betrakta populism som en ideologi där världen antas vara uppdelad mellan “det sanna folket” och “den korrupta eliten”, och som hävdar att politiken istället borde styras av “allmänviljan” eller “det sanna folkets” vilja (Mudde 2004: 543). Den sortens argument är vanligt förekommande i Sverigedemokraternas retorik (t ex. Sverigedemokraternas webbsida: Lögnfabriken; Wodak 2021: 291). Därtill finns ett nära samband mellan nationalistiska föreställningar och högerpopulism. Nationalistiska argument används ofta i högerpopulistisk retorik för att bidra till rädsla och fientlighet mot de som inte anses ingå i nationen (Wodak 2021: 34).

Sammanfattningsvis kommer Sverigedemokraternas politiska budskap förstås utifrån en socialkonservativ kontext, som bland annat präglas av pessimistisk människosyn, kollektivistisk samhällssyn samt en betoning av solidaritet och välfärd. Därtill kommer innehållet tolkas utifrån en nationalismens idéer om att nationens identitet och intressen ska sättas i främsta rummet. Vidare kommer innehållet förstås inom ramen för högerpopulistiska föreställningar om “det sanna folket” i kontrast till den “korrupta eliten”.

3.3 Konservatism och liberalism i Moderaterna

Moderaternas ideologiska förankring är omdiskuterad på såväl vetenskaplig nivå som i den allmänna debatten. De politiska ideologier som i olika stor utsträckning över åren anses ha präglat partiet är huvudsakligen konservatism och liberalism (Lindström 2020). Enligt Moderaternas handlingsprogram från 2013 bygger partiets politik på “de liberala och konservativa idéer som har visat sig vara de mest framgångsrika för att skapa välstånd som kommer alla till del” (2013: 3). Martin Lindström har undersökt Moderaternas partiprogram från 1904 till 2011/2013 och funnit att partiet genomgått en kraftig ideologisk förskjutning i liberal riktning (Lindström 2020: 5).

Det finns flera sätt att betrakta liberalism och konservatism och relationen dem emellan. Medan en del forskare ser liberalism och konservatism som ideologiska motpoler (t ex Hylén 1991), menar andra att det istället går att tala om olika kombinationer (t ex Ljunggren 1992). Jag väljer, i likhet med Lindström (2020) och Hylén (1991) att för tydlighetens skull betrakta ideologierna som särskilda.

Konservatismen springer ur en konservativ motreaktion på upplysningen, franska revolutionen, sekulariseringen och den starka tron på modern vetenskap och teknik. En central del i konservatismen handlar om bevarandet av samhällsordningen, för en fortsatt ordnad och fredlig samlevnad med fasta institutioner, som anses hotas av radikala rörelser och förändringar. Därtill ställer sig konservatismen kritisk till den idealism och naivitet som anses präglade socialismen och liberalismen (Tingsten 1966: 140). Den amerikanske politiske teoretikern och författaren Russell Kirk, som företrädde traditionalistisk konservatism, sammanfattar konservatismens huvuddrag med att konservatismen 1) i varierande utsträckning försvarar en religiös moralisk ordning 2) förespråkar kontinuitet och avvisar radikala förändringar 3) försvarar traditionella bestående samhällsinstitutioner som tidigare generationer anses ha nedlagt sin visdom i 4) manar till försiktighet och långsiktighet i det politiska beslutsfattandet 5) motsätter sig den likformighet och övervakning som radikala system kräver, och istället förespråkar en mångfald av traditioner och samhällsinstitutioner, och 6) har en pessimistisk människosyn (Lindström 2020: 10).

På så vis står konservatismen i klar kontrast till liberalismen, som är den ideologi som präglad franska revolutionen och står för en tydlig tro på människans förnuft och modern vetenskap. Betoningen av individens frihet utmärker liberalismen. Ofta medför det idéer om så lite statliga regleringar i ekonomin och politiken som möjligt, för att garantera att individens frihet inte inskränks. Inom liberalismen ryms även föreställningar om att alla människor är jämlika och har ett antal universella rättigheter. Därtill utmärker sig liberalismens syn på den fria marknaden. Föreställningen om i vilken grad marknaden ska regleras (eller inte alls) skiljer sig mellan socialliberaler och nyliberaler, men grundidén är densamma: en konkurrensutsatt marknad anses vara förutsättningen för ekonomisk tillväxt och individens valfrihet (Halldenus 2011: 31, 50, 80-81). Också på internationell nivå förespråkas frihandel och öppenhet. Liberalismen som perspektiv på internationella relationer har sina rötter i liberalismen som politisk ideologi. Världen anses präglas av interdependens där stater och andra aktörer är ömsesidigt beroende av varandra. Det råder stark tilltro till internationellt samarbete och internationella institutioner för att bevara fred, frihet och tillväxt (Ericson 2014: 67-75).

Två avgörande skillnader mellan konservatismen och liberalismen ligger i synen på människans natur, och i synen på samhällets organisering. Medan konservatismen kännetecknas av en pessimistisk människosyn, präglas liberalismen istället av en optimistisk. Där konservatismen har en kollektivistisk samhällssyn, har liberalismen istället en individualistisk (Lindström: 13).

Den konservativa pessimistiska människosynen innebär att människans drifter, impulser, svaga förnuft och missuppfattningar anses göra henne mer benägen till egoism och onda handlingar än till altruism och godhet. Liberalismen har istället en optimistisk människosyn där tron på människans välvilja och förmåga till rationella beslut och att genomföra stora projekt betonas. I den optimistiska människosynen ingår även en positiv inställning till nymodigheter (Hylén 1991: 10).

Den kollektivistiska samhällssyn som präglar konservatismen hör ihop med en pessimistisk människosyn. Människans svaga förnuft och tendens till missförstånd, drifter och begär gör henne beroende av de moraliska, kulturella och värderingsmässiga ramar som samhället förväntas tillhandahålla. Därmed är samhället lika viktigt som individen i sig, enligt denna samhällssyn. Det kollektiva samhället kräver människors lojalitet och engagemang. Den liberala individualistiska samhällssynen är istället nära sammankopplad med en positiv människosyn. Där betraktas samhället som en koalition av individer som gått samman med syftet att nå personliga individuella mål. Individens frihet betonas, och samhället fungerar som ett kontrakt mellan människor som enbart tjänar till att skydda individer. Individen

anses vara den högsta auktoriteten för att bedöma värdet av och kvaliteten på hennes eget liv (Hylén 1991: 11; Halldenius 2011: 31).

När Lindström visar att Moderaterna över tid blivit alltmer individualistiska och optimistiska i sin syn på samhället och människan, och därmed rört sig i allt mer liberal riktning, betraktar han Moderaternas tvära vändning i migrations- och integrationspolitiken sedan 2015 som ett undantag som bryter trenden. Jag använder därför såväl konservatismen som liberalismen som ramverk när Moderaternas valmanifest studeras.

3.4 Socialism och liberalism i Socialdemokraterna

Den socialdemokratiska ideologin kan väsentligen betraktas som en kombination av idéer som ryms inom socialismen och liberalismen. Samtidigt som individens frihet betonas, fästs lika stor vikt vid de jämlikhetsideal som utmärker socialismen. Grundstenarna i den socialdemokratiska ideologin anses vara frihet, jämlikhet och solidaritet – vilket sammanfattas i ordet “demokrati” (Carlsson & Lindgren 2019: 41). Därtill kan socialdemokratin sägas kännetecknas av demokratisk reformism, historiematerialism, och uppfattningen att det är nödvändigt med en motvikt mot kapitalintressena. Socialdemokratin ser ett samband mellan individens villkor och samhällets strukturer (Carlsson & Lindgren 2019: 10). Samtidigt ryms inom socialdemokratin en optimistisk människosyn och en tilltro till människans förmåga att fatta rationella och förnuftiga beslut (Hermansson 2003: 24).

Den demokratiska reformismen innebär huvudsakligen att socialdemokrater, i kontrast till kommunister, anser att förändringen mot ett socialistiskt samhälle bör ske genom lagliga och demokratiska reformer, snarare än våldsam revolution. Däri ryms en skillnad i synen på demokratin, om vilken socialdemokratin slår vakt genom att betona rätten till åsiktsfrihet. Revolutionärer menar istället att utrymme för opposition riskerar att fördröja utvecklingen mot det socialistiska samhället (Hermansson 2003: 8-12; Carlsson & Lindgren 2019: 87-91). Socialdemokrater betonar istället vikten av en stark statsapparat och byråkrati för att kunna driva igenom demokratiska reformer (Hermansson 2003: 23-25, 135).

Socialdemokratin historiematerialistiska synsätt innebär att materiella faktorer såsom produktionsförhållanden anses påverka människors reella möjligheter i livet. Socialdemokratin erkänner således Marx tankar om en intressekonflikt mellan de med makt (kapitalägare), och de utan (arbetare), och söker med olika ekonomisk-politiska instrument bevaka och förbättra arbetarnas villkor (Carlsson & Lindgren: 42-43, 45).

Utgångspunkten för frihetsbegreppet inom socialdemokratin är individens frihet, men vägen till den anses gå genom förändringar i arbetsliv och samhälle. Inom socialdemokratin anses den klassiska liberalismen ha svårt att förhålla sig till de frihetsskillnader som orsakas

av ekonomiska maktrelationer. Socialdemokratin menar därför att det krävs kollektiva åtgärder för att öka jämlikheten och på den vägen skapa friare förutsättningar för fler människor (Carlsson & Lindgren: 52-53). I kontrast till många konservativa och liberala tänkare anses alltså inte frihet och jämlikhet stå i motsatsställning, utan precis tvärtom (Carlsson & Lindgren 2019: 65). Så här sammanfattas det i Socialdemokraternas partiprogram från 2013:

Människan ska vara fri att utvecklas som individ, råda över sitt eget liv, forma sin tillvaro efter egna önsknings och påverka det egna samhället. Denna frihet ska gälla alla. Därför är jämlikhet frihetens förutsättning. (2013: 3)

Här blir det tydligt att socialdemokrati bygger på en kombination av liberala och socialistiska värden. I jämlikhetsbegreppet ryms ett stort antal fri- och rättigheter som ska gälla alla. Dit hör bland annat goda arbetsvillkor, möjlighet till utbildning, ekonomisk och social grundtrygghet, likabehandling och frånvaro av diskriminering. Grundtanken är att alla ska ha samma reella möjligheter i livet (Carlsson & Lindgren 61-64). Den sista grundstenen i Socialdemokratisk ideologi är solidaritetstanken. Den går ut på idén om en kombination av samhörighet och ömsesidigt beroende mellan människor. Det anses finnas en mänsklig samhörighet som också innebär ett ansvar för sin nästa. Solidariteten anses skapa ett mer stabilt och sammanhållet samhälle (Carlsson & Lindgren 65-68).

Sammantaget kan det konstateras att socialistiska och liberala värden knutna till frihet, jämlikhet och solidaritet präglar socialdemokratisk ideologi. Därtill är synen på samhällets produktionsförhållanden som avgörande för individens frihet en viktig verklighetsbeskrivning inom socialdemokratin. Dessa värden och beskrivningar ligger till grund för socialdemokratiska preskriptioner.

3.5 Operationaliseringar och genomförande

Analysen är uppdelad i tre separata avsnitt som behandlar partierna var för sig. De idéer som uttrycks i texterna tolkas och kategoriseras in i värden (V) och beskrivningar (B) som, i enlighet med VBP-triadens uppbyggnad, antas ligga till grund för preskriptionen: en restriktiv migrationspolitik (P). Den restriktiva migrationspolitiken betraktas alltså som en preskription (begränsa invandringen!) och inte som ett värde eller mål i sig självt.

Texter och budskap är dock mångtydiga, och ofta ryms flera idéer i en och samma mening (Lindberg 2018 a: 301). Därför har jag tvetydiga fall resonerat kring min tolkning, och sökt förstå budskapen och idéerna i relation till partiernas ideologiska förankring.

Det är uppsatsens andra uppgift. Idéerna delas inte enbart in i värden, beskrivningar och preskriptioner, utan förstås också som ideologiska uttryck. Beskrivningarna och värdena

tolkas utifrån partiernas ideologiska förankring, och klassificeras utifrån det som “liberala” eller “konservativa”, etcetera. Det är avgörande för förståelsen för hur olika ideologiska föreställningar kan motivera samma preskriptioner. Jag använder mig av de centrala idéer och grundläggande samhälls- och människosyn som präglar ideologierna, vilka presenterats i de tidigare avsnitten. Ett sådant ideologiskt ramverk kan möjligen anses låsa läsaren till att tolka budskapet utifrån ett antal på förhand givna ramar. Å andra sidan kan den förförståelsen och kontextuella ramen, anses vara avgörande för en rimlig tolkning (Bergström & Boréus 2008: 33).

För att närma mig materialet på ett systematiskt sätt och för att presentera analysen så tydligt och begripligt som möjligt, har jag delat in materialet i tre huvudkategorier. Varje partis migrationspolitik studeras utifrån partiets *beskrivning av migrationens konsekvenser för Sverige* och huruvida de ser migrationsfrågan som en *nationell eller internationell fråga*. Därtill har varje parti ett eget avsnitt som särskiljer sig från de andra. I Sverigedemokraternas fall studeras *kritik mot regeringens migrationspolitik*, i Moderaternas undersöks den *konservativa realism* som jag anser utmärker partiets migrationspolitik, och i Socialdemokraternas fall analyseras *internationell solidaritet* som jag anser känneteckna partiets argumentation för en restriktiv migrationspolitik.

På grund av texternas mångtydighet och svårigheten i att dra skarpa gränser mellan värden och beskrivningar, har jag valt att presentera analysen i löpande text där jag resonerar kontinuerligt över den tolkning och kategorisering som görs. Min bedömning är att viktiga nyanser och kontextuell förståelse riskerar att gå förlorad om innehållet sorteras i distinkta matriser eller tabeller. Jag skiljer även löpande mellan grundläggande och situationsspecifika antaganden.

4 Sverigedemokraternas migrationspolitik

4.1 Kritik mot regeringens migrationspolitik

Under rubriken “Migrationspolitik. En modern asylrätt” inleds Sverigedemokraternas migrationsavsnitt i valmanifestet med meningen:

Sveriges migrationspolitik har under decennier hanterats på ett ansvarslöst och ignorant sätt, med allvarliga konsekvenser för det svenska samhället. (2018: 6)

Den här beskrivningen av verkligheten (B) kan tolkas som kritik mot regeringen som är rimlig att förvänta från vilket oppositionsparti som helst. Men det kan också förstås i ljuset av den retorik Sverigedemokraterna ofta bedrivit, där hela etablissemangen kritiserats för att inte på allvar adressera och hantera migrationsfrågan (t ex. Sverigedemokraternas valfilm 2017-11-24, *Snart är det val*). Då kan kritiken istället ses som en del i en populistisk retorik där etablissemangspartierna eller “eliten” kritiserats för att inte representera det sanna folkets vilja (Mudde 2004: 543).

Längre ner i migrationsavsnittet kritiserats de åtstramningar som redan gjorts inom migrationspolitiken:

Även om vissa åtstramningar gjorts är de långt ifrån tillräckliga. Dessutom är de ofta fulla av luckor, hastigt framtagna utan helhetsperspektiv och utan ordentliga konsekvensanalyser. (2018: 6)

Också det här kan betraktas som populistisk kritik mot regeringens migrationspolitik. Samtidigt kan det kopplas till konservativa idéer om att de politiska beslut som fattas ska vara långsiktigt hållbara och noga genomtänkta, för att bevara *stabilitet* och ett *ordnat samhälle* (V) (Lindström 2020: 10-11).

4.2 Migrationens konsekvenser i Sverige

En stor del av migrationsavsnittet består av beskrivningar av vilka konsekvenser migrationen fått för det svenska samhället. Första stycket lyder:

Sveriges migrationspolitik har under decennier hanterats på ett ansvarslöst och ignorant sätt, med allvarliga konsekvenser för det svenska samhället. Ett mycket högt asyl- och anhörigmottagande har splittrat samhället, odlat utanförskap och urholkat välfärden. Samtidigt har säkerheten äventyrats eftersom krav och kontroller varit mycket svaga, både vad gäller vistelse i landet eller beviljande av medborgarskap. Idag vistas tiotusentals personer illegalt inom landets gränser och Sverige är internationellt känt för oroligheter och medborgare som är aktiva inom terrornätverk. (2018: 6)

Utsagan om att det höga asyl- och anhörigmottagandet splittrat samhället, odlat utanförskap och urholkat välfärden, är en beskrivning av hur situationen i Sverige idag uppfattas (B sit). Samtidigt kan det tolkas som uttryck för en mer generell uppfattning om att det finns ett samband mellan å ena sidan högt asyl- och anhörigmottagande, och å andra sidan ett splittrat samhälle, utanförskap och urholkad välfärd (B).

Underförstått framhålls i samma mening *enhet* (motsats till splittring och utanförskap) och *stark välfärd* (motsats till urholkad välfärd) som viktiga värden (V). I meningen därpå betonas *säkerhet* som ett värde, i och med att säkerheten anses ha äventyrats till följd av svaga krav och kontroller. Därefter påstås Sverige vara internationellt känt för “oroligheter”, vilket indikerar att motsatsen – *stabilitet* – betraktas som ett värde.

Det här framstår som en kombination av socialkonservativa och nationalistiska beskrivningar. Det påstådda sambandet mellan invandring och oroligheter och splittring är vanligt förekommande inom nationalistisk och högerpopulistisk retorik (Wodak: 34). Det kan knytas till nationalistiska gränsdragningar om vem som tillhör nationen och inte, baserat på sådant som exempelvis gemensamt språk, historia, traditioner och kultur. En stat anses enligt det här synsättet fungera bäst om dess territorium stämmer överens med nationens utbredning, och inte blandas med andra nationer (Özkırmli 2017: 164-165).

Värdet *säkerhet* (V) kan knytas till den nationalistiska föreställningen att den egna nationen är värdefull och måste försvaras till varje pris (Özkırmli 2017: 61). Det kan också knytas till konservativa föreställningar om *ordnad och fredlig samlevnad* (V) (Tingsten 1966: 140).

Vidare kan *enhet* och *stabilitet* (V) betraktas som centrala värden inom konservatismen. Här ska *enhet* ej förväxlas med den *likformighet* som kan knytas mer till totalitära ideologier, utan istället förstås som uttryck för samhället som ett sammanhållet kollektiv (Lindström 2020: 10). Dessa idéer kan kopplas till den kollektivistiska samhällssyn som präglar konservatismen, där människan till följd av sina naturliga svagheter är beroende av att samhället tillhandahåller tydliga ramar och regler (Lindström 2020: 10). Idén om *stabilitet* härleds ur konservatismens vilja att bevara den rådande samhällsordningen, och dess avvisande av radikala förändringar (Lindström 2020: 10-11).

Idén om *stark välfärd* (V) kan knytas till Sverigedemokraternas socialkonservativa förankring, där klassiska konservativa idéer kombineras med tankar om gemensam solidaritet och ansvar för samhällets svaga grupper (Tingsten 1941: 80-82; Sverigedemokraternas principprogram 2019). Sverigedemokraternas betoning av välfärden och hur den nu urholkas, kan också kopplas till den traditionella konservatismens vilja att *bevara samhällsordningen* så som den varit (V), i och med Sveriges långa tradition av en

stark välfärdsstat. Det kan även förstås som en primordial nationalistisk föreställning om att nationen haft en historisk guldålder som glorifieras och att nationen nu gått ner sig i förhållande till den (B) (Özkırımlı 2017: 53-54). Guldåldern kan här tolkas som idén om “det svenska folkhemmet” som präglade svensk politik under decennierna efter andra världskriget.

Sammanfattningsvis kan det betraktas som följer: Invandringen till Sverige har splittrat samhället, odlat utanförskap, urholkat välfärden, orsakat oroligheter och äventyrat säkerheten (B). Sverigedemokraterna vill att Sverige ska präglas av *enhet, stark välfärd, stabilitet* och *säkerhet* (V). Alltså måste invandringen begränsas (P)!

4.2.1 Skuggsamhället

Ytterligare en konsekvens av migrationen till Sverige anses vara utvecklingen av ett parallellsamhälle, vilket benämns som “skuggsamhället”:

Vi ser också ett särskilt behov av att kraftfullt bemöta det så kallade skuggsamhället, inom vilket ett mycket stort antal personer lever i Sverige utan uppehållstillstånd. Sverigedemokraterna ser ett stort behov av förstärkt lagstiftning för att dels göra det betydligt svårare att arbeta och bo i Sverige utan tillstånd, dels bemöta de som utnyttjar personer utan uppehållstillstånd som svart arbetskraft eller tjänar på att upplåta bostad till dessa. (2018: 6)

Skuggsamhället berörs även tidigare i texten, där de beskriver att tiotusentals personer vistas illegalt inom landets gränser, och att Sverige ska vara internationellt känt för oroligheter (2018: 6). Beskrivningen av skuggsamhället kan knytas till konservativa värden om *stabilitet* och *ordnad samlevnad* (V). Migranter, och särskilt människor som befinner sig illegalt inom landets gränser, anses hota den stabilitet nationalstaten utgör. Därtill bryter det mot svensk lag, vilket i sig kan betraktas som ett hot mot ordningen i samhället.

Det nämns också att människor utan uppehållstillstånd utnyttjas på arbetsmarknaden, vilket kan kopplas till socialkonservatismens idéer om arbetarrättigheter och socialt ansvar för samhällets svaga (Hylén 1991: 53-54).

Det anses alltså finnas ett skuggsamhälle inom vilket ett stort antal personer lever i Sverige utan uppehållstillstånd och utnyttjas på arbetsmarknaden (B). Sverigedemokraterna vill ha ett samhälle präglad av *stabilitet, ordnad samlevnad, en reglerad arbetsmarknad* och *säkerhet* (V). Alltså måste lagstiftningen förstärkas så att de som får avslag på sin asylansökan också lämnar Sverige (P)!

Här bör det emellertid nämnas att en reglerad invandring med ett tydligt system för återanvändning för den som fått avslag, inte i sig är det samma som en restriktiv migrationspolitik och begränsad invandring. Men, åtgärder som försvårar möjligheten att befinna sig i Sverige utan uppehållstillstånd, kan indirekt ha effekter som minskar invandringen till landet.

4.3 Migrationspolitiken som nationell fråga

Det framgår i Sverigedemokraternas valmanifest att migrationsfrågan förefaller betraktas som en nationell fråga. Ingenstans nämns att Sverige bör ha hänsyn till andra länders lagstiftning och migrationspolitik. Istället styrs migrationspolitiken av vad som anses vara Sveriges nationella intressen:

(...) Sverige behöver bygga en migrationspolitik från grunden, med fasta regelverk och respekt för landets gränser, medborgare och lagbok. Sverige behöver helt enkelt Sverigedemokraternas politik. Det är en politik som i första hand tar ansvar för det egna samhället. Samtidigt är det en politik som ser till den globala situationen och eftersträvar balanserade regelverk där utbyten och resor möjliggörs samtidigt som flykt minimeras och internationell kriminalitet bekämpas. (s. 6)

Här framhålls *fasta regelverk* och *respekt för landets gränser, medborgare och lagbok* som värden (V) som går att knyta till såväl nationalistiska föreställningar om *nationalstatens gränser*, som konservativa idéer om *bevarad samhällsordning* (Özkırımlı 2017: 165; Lindström 2020: 10). Den globala situationen nämns förvisso, men får inte mer utrymme än en mening i valmanifestet. Det indikerar att det är nationella aspekter av migrationsfrågan som prioriteras. Det framgår inte att Sverige anses ha ett ansvar för att ge skydd åt människor på flykt, och inte heller att den globala situationen ska vara styrande för den svenska migrationspolitiken. Därför tolkar jag det som att migrationspolitiken betraktas som en nationell fråga för Sverigedemokraterna.

Synen på migrationsfrågan som nationell fråga går att knyta till den nationalistiska idén om nationalstatens suveränitet och autonomi i relation till andra nationalstater. Nationen anses vara den enda legitima källan till politisk makt, och står därmed över alla andra sociala gemenskaper (B) (Özkırımlı 2017: 165). Mot den bakgrunden är det rimligt att migrationsfrågan betraktas som en i huvudsak nationell fråga, snarare än en fråga för nationer att samarbeta krig och hitta gemensamma lösningar på.

Utsagan om att Sverigedemokraternas politik “i första hand tar ansvar för det egna samhället” (B), bör sättas i relation till tidigare beskrivningar i texten. Förutsatt att 1) Regeringen under decennier har hanterat migrationspolitiken på ett ansvarslost och ignorant sätt (B sit) 2) det finns ett samband mellan hög invandring och utanförskap, urholkad

välfärd, oroligheter och äventyrad säkerhet (B) 3) det önskvärt med *enhet, stark välfärd, stabilitet* och *säkerhet* (V), kan det antas att "i första hand ta ansvar för det egna samhället" innebär att begränsa invandringen (P).

5 Moderaternas migrationspolitik

5.1 Konservativ realism

Ett centralt tema i Moderaternas avsnitt om migrationspolitik är vad jag här väljer att kalla "konservativ realism". Det betraktar jag som en samling argument som utgår från konservativa idéer om eftertänksamhet i beslutsfattandet och beaktande av de långsiktiga konsekvenser besluten medför (Lindström 2020: 10-11). Så här står det i en inledande del i Moderaternas migrationsavsnitt i valmanifestet från 2018:

Självklart måste vi ta vår del av ansvaret för människor som far illa i en trasig värld. Men vi måste också ta det fulla ansvaret för hur det sedan går här i Sverige. Det innebär att vi måste göra den svåra avvägningen mellan vad vi kan bidra med – och vad vi klarar av. Detta har vi aldrig på allvar tänkt igenom i Sverige. Den gamla migrationspolitiken fungerade inte. Den nuvarande är tillfällig och inkonsekvent formulerad. Det är därför hög tid att vi tar tag i och får på plats en långsiktigt hållbar migrationspolitik (2018: 14)

Här menar Moderaterna att det finns en skillnad mellan vad de *vill* göra för människor som far illa, och vad som *realistiskt sett anses vara genomförbart* i praktiken (B) (därav min användning av begreppet "realism"). Det går i linje med konservatismens kritik mot den idealism och naivitet som anses prägla socialismen och liberalismen (Tingsten 1966: 140). Konservatismens pessimistiska människosyn bidrar till föreställningen att det inte går att skapa något renodlat idealsamhälle. Idealism är förknippat med naivitet, och därför bör istället varje beslut grundas på noga genomtänkta överväganden. Den kritiken är förbunden med att konservatismen sätter ett värde i att fatta beslut som beaktar långsiktiga konsekvenser, och inte bara handlar om att vinna kortsiktig popularitet (Lindström 2020: 10). Idéerna om eftertänksamhet i beslutsfattandet bekräftas ytterligare senare i texten där de slår fast att:

Migrationspolitiken måste utformas med hänsyn till det stora flyktingmottagande vi haft och de omfattande integrationsproblem vi har. Därför behöver Sverige ta emot färre asylsökande och ha en permanent skärpt asyllagstiftning. Lagar och regler ska vara utformade på ett sätt som ligger i linje med andra länder i vår närhet. Vårt asylsystem ska vara rättssäkert och förutsägbart (Valmanifest 2018: 15).

Idéerna om rättssäkerhet, förutsägbarhet och permanent skärpt asyllagstiftning kan också kopplas till de konservativa värdena *ordnad samlevnad* och *stabilitet* (V).

Sammanfattningsvis anses det viktigt att beslutsfattandet grundas på noga genomtänkta överväganden som tar hänsyn till de långsiktiga konsekvenserna, för att bevara ett *stabil* och *ordnat samhälle* (V). Det skils mellan vad Sverige vill göra för människor på flykt,

och vad som realistiskt sätt är genomförbart och hållbart i längden (B). Därför måste invandringen begränsas (P)!

5.2 Migrationens konsekvenser i Sverige

Moderaternas beskrivning av migrationens konsekvenser i Sverige handlar främst om vad som anses vara en bristfällig integration. Sverige beskrivs som ett av de länder som haft störst flyktingmottagande i EU, och anses ha tagit och ta ett stort ansvar för människor på flykt (2018: 15). Samtidigt beskrivs en bild av ett segregerat Sverige präglad av utanförskap som orsakat höga kostnader för individer och familjer, och för stat och kommun. "Pengar som skulle kunna gå till välfärdens kärna, går istället till olika former av bidrag" skriver de (2018: 14). Vidare beskrivs hur människor som kommer till Sverige omgående får tillgång till svensk välfärd och bidrag. Det betraktas som ett problem för att det riskerar att minska drivkrafterna att börja arbeta och bidra till samhället, skapa onödigt höga kostnader, och samtidigt ifrågasätta legitimiteten till de svenska bidragssystemen (2018: 17). Det understryks även att utrikes födda i Sverige är arbetslösa i högre utsträckning än inrikes födda. En stram migrationspolitik anses vara förutsättningen för en välfungerande integration (B mm) (2018: 15).

Beskrivningen av den bristande integrationen och problemen med nyanlända som får tillgång till välfärdens förmåner direkt, kan knytas till konservatismens idéer om ett kollektivt samhälle som kräver medlemmarnas lojalitet och engagemang. Det kan vidare härledas till den konservativa kollektivistiska samhällssynen, och vikten av *god arbetsmoral* och att bidra till samhället (V) (Hylén 1991: 11, 61-63). Det inbegriper även en föreställning om att det är viktigt för samhället och ekonomin med *hög sysselsättning* (V), vilket huvudsakligen kan betraktas som ett liberalt värde (Hylén 1991: 63). Oron inför att bidragssystemens legitimitet riskerar att ifrågasättas kan förstås som ett uttryck för konservatismens tilltro till *samhällets fasta institutioner* och vikten av att *samhällsordningen bevaras* (V) (Lindström 2020: 10; Tingsten 1966: 140).

Sammanfattningsvis anses Sverige präglas av bristfällig integration där människor lever i utanförskap och arbetslöshet (B). Nyanlända har möjlighet att nyttja svensk välfärd utan att själva bidra till samhället, vilket innebär en hög kostnad för samhället och bristande tilltro till det svenska bidragssystemet (B). Moderaterna förordar ett kollektivt samhälle präglad av *ordnad samlevnad, tilltro till samhällets fasta institutioner, och hög sysselsättning* (V). En förutsättning för ökad integration anses vara stram migration (B). Därför måste migrationen begränsas (P)!

5.2.1 Skuggsamhället

Termen “skuggsamhället” förekommer också i Moderaternas valmanifest. Under rubriken “Stoppa skuggsamhället” står det som följer:

Uppgifter pekar på att upp till 50 000 personer vistas i Sverige illegalt. Antalet asylsökande som stannar kvar, trots att de fått avslag, väntas dessutom öka kraftigt under de kommande åren. Det rör sig om över 40 000 personer på fyra år. Om inte denna utveckling stoppas kommer den att leda till ett permanent skuggsamhälle, präglad av utsatthet, utnyttjande och kriminalitet. Det skadar trovärdigheten för svensk migrationspolitik och våra myndigheters förmåga att sköta sitt jobb. Ett förstärkt återvändande är en hörnsten i en rättssäker och stram migrationspolitik. (2018: 17)

Att skuggsamhället anses präglas av “utsatthet, utnyttjande och kriminalitet” kan tolkas som ett uttryck för konservatismens pessimistiska människosyn, där människan anses benägen till onda handlingar snarare än altruism (B) (Hylén 1991: 10). Att utanförskapet förknippas med kriminalitet kan ytterligare knytas till den konservativa föreställningen att människan behöver leva inom samhällets ordnade ramar och regler, för att kontrollera och begränsa de onda begär hon är benägen till enligt hennes natur (B) (Hylén 1991: 10). Människor som lever utanför det ordnade samhället kan därför antas vara mer benägna till onda, eller kriminella, gärningar.

Att skuggsamhället också anses skada trovärdigheten för myndigheterna kan knytas till konservatismens bejakande av *fasta samhällsinstitutioner* och *ordnad samlevnad* (V) (Lindström 2020: 10; Tingsten 1966: 140). Om människors tilltro till samhällets institutioner tryter, riskerar den *ordnade samlevnaden* (V) att äventyras.

Med andra ord anses det finnas ett skuggsamhälle i Sverige som präglas av utsatthet, utnyttjande och kriminalitet, vilket skadar tilltron till samhällets institutioner (B). Människan anses behöva leva inom de ordnade moraliska ramar samhället tillhandahåller, för att inte vara benägen till onda (eller kriminella) gärningar (B). Samhället bör präglas av *fasta samhällsinstitutioner* och *ordnad samlevnad* (V). Alltså fungerar det inte med ett stort antal människor som lever utanför samhällets ramar (B). Därför måste det vidtas åtgärder för att de får avslag på sin asylansökan faktiskt lämna Sverige (P)!

5.3 Migrationspolitiken som nationell och internationell fråga

Migrationspolitiken i Moderaternas valmanifest framstår som en delvis nationell, och delvis internationell fråga. Huvudsakligen behandlas nationella aspekter av migrationsfrågan, men det tas också hänsyn till internationella faktorer. Migrationsavsnittet inleds med meningen “Människor har alltid rört sig över nationsgränser” (2018: 14). Senare i samma stycke konstateras:

För Moderaterna är det naturligt att bejaka öppenhet mot omvärlden – och samtidigt slå vakt om Sveriges nationella intressen genom en reglerad invandring. Självklart måste vi ta vår del av ansvaret för människor som far illa i en trasig värld. Men vi måste också ta det fulla ansvaret för hur det sedan går här i Sverige. (2018:14)

Det blir tydligt att Sveriges migrationspolitik enligt Moderaterna ska vara utformad på ett sätt som både beaktar världen utanför Sveriges gränser, och samtidigt tar ansvar för hur situationen ser ut inrikes. Avsnittets resterande delar behandlar väsentligen nationella aspekter av migrationsfrågan. Framst behandlas integrationsfrågor, frågor som rör krav för uppehållstillstånd och medborgarskap, och frågor om kvalificering till välfärden (2018: 15-17). Under delrubriken “En stram migrationspolitik” konstateras att:

Migrationspolitiken måste utformas med hänsyn till det stora flyktingmottagande vi haft och de omfattande integrationsproblem vi har. Därför behöver Sverige ta emot färre asylsökande, och ha en permanent skärpt asyllagstiftning.” (2018: 15)

Under samma delrubrik nämns emellertid också Sveriges stora flyktingmottagande i relation till andra EU-länders, och det konstateras att “Sverige har tagit och tar ett stort ansvar för människor på flykt” (B). Där nämns också att Sveriges “lagar och regler ska vara utformade på ett sätt som ligger i linjer med andra länder i vår närhet” (B) (2018: 15).

Med andra ord berörs framförallt nationella aspekter av migrationsfrågan, och det är i stor utsträckning den nationella situationen som ska styra migrationspolitiken. Samtidigt diskuteras situationen utanför Sveriges gränser, och det talas om ett moraliskt ansvar för människor som far illa i världen. Därtill menar de att andra länders migrationslagstiftning har betydelse för utformningen av Sveriges migrationspolitik (B). Det skiljer sig från Sverigedemokraternas valmanifest som nästan helt saknar beskrivningar av hur den globala flykting- och migrationsfrågan ser ut (Sverigedemokraternas valmanifest 2018: 6-7). Därmed kan det sägas att Moderaterna betraktar migrationsfrågan både som en nationell och som en internationell fråga (B).

Det kan tolkas som uttryck för den kombination av konservativa och liberala idéer som präglar Moderaterna. Å ena sidan anses det viktigt att bejaka *öppenhet mot omvärlden* (V) och agera utifrån hur den globala situationen ser ut, vilket kan förstås som liberala idéer om internationellt samarbete och interdependens (B) (Ericson 2014: 72-75). Det fokus som emellertid läggs på de nationella frågorna, som exempelvis handlar om att slå vakt om ordningen i samhället och uppvärdera medborgarskapet, kan förstås i termer av konservativa idéer om att *bevara samhällsordningen* (Tingsten 1966: 140; Lindström 2020: 10).

Sammanfattningsvis anses världen vara präglad av interdependens, där stater är ömsesidigt beroende av varandra (B). Samtidigt är det viktigt att ta hänsyn till hur den nationella situationen påverkas av invandringen (B). Alltså måste såväl internationella som nationella aspekter av migrationsfrågan beaktas vid utformningen av migrationspolitiken. I och med att det höga asylmottagandet satt ett stort tryck på Sverige och därmed utmanar *samhällsordningen* (V), och med tanke på att länder i Sveriges närhet har betydligt stramare migrationslagstiftning vilket gör att fler söker sig till Sverige (B), måste också Sverige föra en stramare migrationspolitik (P)!

6 Socialdemokraternas migrationspolitik

6.1 Internationell solidaritet

Hela migrationsavsnittet i Socialdemokraternas politiska riktlinjer från 2017 präglas av den idé jag här väljer att benämna som “internationell solidaritet”. Den tanken går ut på gemensamt internationellt ansvar och ömsesidigt beroende mellan stater och andra aktörer i migrationsfrågan, vilket framstår som Socialdemokraternas viktigaste argument för en restriktiv migrationspolitik. Tidigt under rubriken “En ansvarsfull och solidarisk migrationspolitik” står det:

Flyktingpolitiken utgår från allas moraliska plikt att ge skydd åt människor som flyr från krig och förtryck. Världen plågas av många svåra konflikter och krig. Över 65 miljoner människor befinner sig på flykt. Att hantera migrations- och flyktingströmmar är en av vår tids stora utmaningar. Inget land, ingen kontinent och ingen organisation klarar denna utmaning på egen hand. Men tillsammans kan vi göra stor skillnad. Det kräver globalt ledarskap och gemensamt ansvar. (2017: 33)

Häri ryms ett värde kopplat till att ge *skydd åt människor som flyr* (V). Sedan följer ett verklighetsomdöme som beskriver en värld som präglas av konflikter, krig och människor på flykt (B). Därefter konstateras att ingen klarar att hantera utmaningen på egen hand, men att internationella aktörer tillsammans kan göra stor skillnad (B). Jag menar att det här är uttryck för idén om solidaritet överförd till mellanstatlig och internationell nivå. Solidaritetsbegreppet inbegriper som tidigare konstaterat dels en idé om samhörighet, och dels en idé om ömsesidigt beroende (Carlsson & Lindgren 2019: 66-67). Samhörighetskänslan och tanken om att ställa upp för varandra får stort utrymme i Socialdemokraternas argumentation, och samtidigt betonas staters och internationella aktörers beroende av varandra. Sverige anses inte kunna bära hela ansvaret för människor som far illa, utan ansvaret måste delas mellan flera länder (B).

Flera gånger nämns att Sverige har ett stort ansvar för att ta hand om människor på flykt i världen (B), vilket direkt kan kopplas till idén om *solidaritet* och att hjälpa sin nästa (V) (Carlsson & Lindberg: 66-67). Asylrätten beskrivs också som en grundläggande mänsklig rättighet (B, V), (2017: 34) vilket kan knytas till såväl liberalismens som socialdemokratins betoning av att alla människor har ett antal universella rättigheter (Halldenius 2011: 50; Carlsson & Lindgren: 51).

Samtidigt betonas vikten av ökat globalt samarbete och delat ansvar i EU, genom bland annat harmoniserande regelverk och lagstiftning (B) (2017: 34). Det kan förstås som såväl socialistiska och liberala föreställningar om *solidaritet* (V) och ömsesidigt beroende, och

liberalismens starka tilltro till *internationellt samarbete och institutioner* (B, V) (Carlsson & Lindgren 2019: 66-67; Ericson 2014: 72-75).

Med andra ord utgår Socialdemokraterna från föreställningen att stater (och människor) är beroende av varandra och att det som händer på en plats påverkar förutsättningarna på en annan (B). Samtidigt anses varje stat ha en moralisk skyldighet att ge *skydd åt människor som flyr* (V). Det anses kräva gemensamt internationellt ansvar och samarbete i migrationsfrågan. Sverige kan inte bära allt ansvar själv (B). Därför måste migrationen till Sverige begränsas (P)!

6.2 Migrationens konsekvenser i Sverige

Det första som konstateras i Socialdemokraternas migrationsavsnitt är att mångfalden är en del av förklaringen till Sveriges framgångar (B). De menar att Sverige vore fattigare, såväl ekonomiskt och socialt som kulturellt utan invandring (2017: 33). Det kan knytas till liberalismens och socialdemokratins optimistiska människosyn, och till liberala ideal om *ekonomisk tillväxt och fri rörlighet* över nationsgränser (V) (Carlsson & Lindgren 2019: 51-52; Ericson 2014: 72).

De betonar också att Sverige har tagit och tar ett stort ansvar för människor på flykt (2017: 33-34). Det faktum att Sverige tagit emot ett stort antal asylsökande sedan kriget i Syrien bröt ut 2011, beskrivs inte som en “ansvarslös och ignorant migrationspolitik” som Sverigedemokraterna uttrycker det, utan tvärtom som “vår största humanitära insats någonsin” (2017: 34). Därtill nämns att Sverige “fortsätter ta ansvar, trots stramare regler” (B) (2017: 34).

Däremot beskriver de också en bild av att Sveriges flyktingmottagande ur flera aspekter har sviktat:

2015 kom över 160 000 asylsökande till Sverige. På hösten blev situationen ohållbar. Ett bra mottagande kunde inte längre garanteras och flera grundläggande samhällsfunktioner sviktade. Det ledde fram till att regeringen drev igenom en tillfällig asyllagstiftning mer i linje med övriga länder i EU. Sverige införde både gräns- och ID-kontroller. Antalet asylsökande har därefter minskat kraftigt. (2017: 34)

Att ett bra mottagande inte längre kunde garanteras, kan förstås som uttryck för en skyldighet för Sverige att garantera asylsökande ett bra mottagande. Det kan knytas till värdet av *solidaritet* (V) och ansvar för de som har det sämre ställt (Carlsson & Lindgren 2019: 66-67). Att det beskrivs som ett problem att “flera grundläggande samhällsfunktioner sviktade” ligger i linje med socialdemokratins kollektiva samhällssyn och vikten av en välfungerande stat och byråkrati för att upprätthålla det demokratiska samhället (B)

(Hermansson 2003: 23-25, 135). Vidare nämns att den asyllagstiftning som drevs igenom låg mer i linje med övriga länder i EU, vilket också kan kopplas till liberala föreställningar om vikten av *internationellt samarbete*, *internationella institutioner* och *ömsesidigt beroende* (V, B) (Ericson 2014: 72-75).

6.2.1 Parallellsamhällen

Termen “skuggsamhället” används inte i Socialdemokraternas migrationsavsnitt, men det finns en beskrivning av “parallellsamhällen”:

(...) Den som söker asyl i vårt land ska få sin sak prövad på ett rättssäkert sätt. Den som är i behov av skydd ska få stanna. Den som får avslag på sin asylansökan ska återvända. Vi står upp för en reglerad invandring för vi vill inte ha parallellsamhällen där människor utnyttjas och där en svart arbetsmarknad växer fram. (2017: 34)

Här kopplas migrationspolitiken till den klassiska socialistiska och socialdemokratiska idén om en *reglerad arbetsmarknad med goda arbetsvillkor* (Carlsson & Lindgren 2019: 43). En svart arbetsmarknad faller utanför ramarna för statens översyn och möjlighet att reglera. Därför anses det viktigt att invandringen regleras (P), för att stoppa utvecklingen av parallellsamhällen och därmed utnyttjande på en svart arbetsmarknad (B).

6.3 Migrationspolitiken som internationell fråga

Det är tydligt att migrationspolitiken för Socialdemokraterna väsentligen betraktas som en internationell fråga. De slår fast att “socialdemokratisk flyktingpolitik är mer än den nationella flyktingpolitiken”, vilket bland annat inbegriper en aktiv utrikespolitik för att stärka fred och utveckling världen över (2017: s. 33). Därtill bygger migrationspolitiken, som jag tidigare nämnt, på idén jag valt att kalla internationell solidaritet, som går ut på gemensamt internationellt ansvar och samarbete (B). De uttrycker vidare att:

Sverige ska vara en pådrivande kraft såväl inom EU som globalt för att värna om asylrätten och för att fler länder ska ta ansvar för att människor på flykt ska få en fristad. (...) Vi ska arbeta för mer och bättre samordning globalt. Grundorsakerna till att människor tvingas fly ska bekämpas genom ett långsiktigt utvecklingsarbete. Migrationens positiva effekter ska tas till vara. (2017: 35)

Här återkommer värden knutna till *solidaritet* och ansvar för sin nästa, och samtidigt ryms den liberala föreställningen att *internationellt samarbete* och samordning är viktigt. Att migrationen anses ha positiva effekter som bör tas till vara, kan också knytas till liberala föreställningar om *fri rörlighet*, *internationellt samarbete*, *frihandel*, och att det finns gemensamma intressen som sträcker sig utanför nationsgränserna (B, V) (Ericson 2014: 69-70).

Därtill betonar Socialdemokraterna vikten av delat ansvar i EU där alla länder gemensamt anses behöva bidra, och där asyllagstiftning och flyktingmottagande ska harmoniseras ytterligare (2017: 34). Det kan knytas till såväl socialistiska som liberala föreställningar om *internationellt samarbete och interdependens* (B, V) (Ericson 2014: 72-75). Frågor som konkret rör inrikespolitiska aspekter av migrationsfrågan, såsom exempelvis integrationsfrågan och invandringens direkta konsekvenser i Sverige, får inte mycket utrymme i Socialdemokraternas migrationsavsnitt. Istället betonas att Sverige inte ensamt kan ta ansvar för människor som far illa, utan att lösningen ligger i internationellt samarbete och samordning (B). På så vis flyttas migrationspolitiken upp från en nationell nivå, till en internationell.

7 Sammanfattning och slutsatser

Sammantaget kan det sägas att Sverigedemokraterna, Moderaterna och Socialdemokraterna, trots viktiga skillnader i värdeomdömen och verklighetsomdömen, alla fann motiveringar för en restriktiv migrationspolitik inför riksdagsvalet 2018, som kan anses ligga i linje med partiernas olika ideologiska utgångspunkter. Olika värden och beskrivningar kan alltså motivera samma, eller liknande, preskriptioner.

Sverigedemokraterna kombinerar nationalistiska föreställningar om att hög invandring orsakar oroligheter och splittring (B), med konservativa värden om *enhet, stabilitet* och *ordnad samlevnad* (V). Dessa beskrivningar och värden, i kombination med skarp kritik mot hur migrationspolitiken hittills hanterats, ligger till grund för Sverigedemokraternas restriktiva migrationspolitik (P). Därtill betraktas migrationsfrågan som en nationell fråga, där de nationella intressena styr migrationspolitiken, snarare än faktorer utanför Sveriges gränser (B). De nationella intressena bedöms vara att bevara nationens *enhet, stabilitet* och *ordning* (V), vilka anses äventyras av hög migration (B). Därför anser de att migrationen bör begränsas (P).

Moderaternas migrationspolitik bygger i stor utsträckning på det jag kallar “konservativ realism”, där det anses råda en viktig skillnad mellan vad Sverige *vill* bidra med för människor på flykt, och vad som anses vara *realistiskt genomförbart* i praktiken (B). Det kan knytas till konservativa idéer om att beakta långsiktiga konsekvenser i beslutsfattandet, och en kritik mot den naivitet och idealism som anses präglade socialismen och liberalismen. Moderaterna betonar den bristfälliga integrationens kostnader för människor och samhälle, vilket kan knytas till såväl liberala värden om *hög sysselsättning* och *ekonomisk tillväxt*, och till konservativa värden om *ordnad samlevnad* och *stabilitet* (V). De menar vidare att minskad migration är förutsättningen för ökad integration (B). Den restriktiva migrationspolitiken anses styras av Sveriges begränsade kapacitet att ta emot ett stort antal flyktingar, i kombination med en uppfattning om att Sveriges migrationspolitik måste vara utformad i linje med andra länder i vår närhet (B). På så vis förefaller migrationsfrågan betraktas som såväl nationell som internationell (B). På grund av att Sverige tidigare haft ett högt asylmottagande som anses ha orsakat brister i integrationen, och på grund av att Sveriges grannländer för en mer restriktiv migrationspolitik, måste migrationen till Sverige begränsas (P).

För Socialdemokraterna utgörs det huvudsakliga argumentet för en restriktiv migrationspolitik av det jag benämner som “internationell solidaritet”. Det utgår från föreställningen att ansvaret för människor som far illa måste delas mellan stater, och att internationellt samarbete är en förutsättning för hållbart flyktingmottagande. Samhörighet

och ömsesidigt beroende är grundstenarna inom solidaritetsbegreppet, vilket här överförs till internationell nivå. Här ryms både ett värde om alla aktörers gemensamma moraliska ansvar för att *hjälpa människor på flykt* (V), och en verklighetsbeskrivning av att alla är beroende av varandra (B). Med den här argumentationen betraktas migrationspolitiken huvudsakligen som en internationell fråga som kräver gemensamma internationella lösningar (B). Ansvaret för människor på flykt måste delas mellan aktörer i större utsträckning än det gjorts hittills. Inget land anses ensamt kunna bära hela ansvaret. Därför måste invandringen till Sverige begränsas (P).

På så vis kan dessa tre partier, trots skilda föreställningar om världen såsom den är och bör vara, alla motivera en restriktiv invandring. Medan konservativa värden om *stabilitet* och *ordnad samlevnad* utmärker argumentationen hos Sverigedemokraterna och Moderaterna, präglas Socialdemokraternas argumentation istället av socialistiska och liberala värden om *internationell solidaritet* och *internationellt samarbete*. Partiernas beskrivningar skiljer sig i korthet åt som tabell 2 visar.

	Sverigedemokraterna	Moderaterna	Socialdemokraterna
Särdrag	Kritik mot regeringen Migrationspolitiken anses ha hanterats på ett ansvarslost och ignorant sätt (B).	Konservativ realism Det anses vara skillnad mellan vad som idealiskt sätt är önskbart, och vad som realistiskt sett är genomförbart (B).	Internationell solidaritet Sverige anses inte ensamt kunna ta ansvar för människor som far illa. Ansvaret måste delas mellan länder (B).
Migrationens konsekvenser för Sverige	Invandringen anses ha splittrat samhället, odlat utanförskap och urholkat välfärden (B).	Det anses råda bristfällig integration som innebär höga kostnader för individ och samhälle. Stram migration ses som förutsättningen för bättre integration (B).	Invandring är en förklaring till Sveriges framgångar, men 2015 blev trycket för högt på Sveriges grundläggande samhällsinstitutioner och ett bra mottagande kunde ej garanteras (B).
Nationell / Internationell fråga	Nationell fråga (B)	Nationell och internationell fråga (B)	Internationell fråga (B)

Tabell 2: Sammanfattning av partiernas beskrivningar

Det visar att skilda ideologiska föreställningar kan motivera ungefär samma preskriptioner. En mer generell slutsats skulle möjligen kunna vara att det här säger något om de övergripande ideologiernas rymlighet och flexibilitet, och om de stora partiernas möjlighet att göra breda tolkningar av sin ideologiska förankring. Möjligen är det den rymligheten och flexibiliteten – i kontrast till mindre partiernas ideologiska renlärighet – som appellerar till en bred väljargrupp. Samtidigt är det samma rymlighet och flexibilitet, som gör att föreställningar om öppna hjärtan på kort tid kan omvandlas till idéer om stängda gränser.

8 Referenser

8.1 Primärmaterial

Moderaternas valmanifest, 2018. *Nu tar vi tag i Sverige. Valmanifest 2018*. Moderaternas webbsida. [Elektronisk] Tillgänglig: https://moderaterna.se/sites/default/files/page_attachments/2018-08/Valmanifest%20HÖG%20180820.pdf Hämtdatum: 2021-04-28

Socialdemokraternas politiska riktlinjer, 2017. *Politiska riktlinjer. Trygghet i en ny tid*. Från Socialdemokraternas partikongress 2017. Göteborg 8-12 april. Socialdemokraternas webbsida. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.socialdemokraterna.se/download/18.12ce554f16be946d04640bac/1568881590534/trygghet-i-en-ny-tid---politiska-riktlinjer.pdf> Hämtdatum: 2021-04-28

Sverigedemokraternas valmanifest, 2018. Sverigedemokraternas webbsida. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://sd.se/wp-content/uploads/2018/08/Valmanifest-2018-1.pdf> Hämtdatum: 2021-04-28

8.2 Sekundärmaterial

Fredrik Reinfeldts sommartal, 2014-08-16. *Öppna era hjärtan*. Moderaternas Youtubekanal. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.youtube.com/watch?v=8IH2GEvYt7Y> Hämtdatum: 2021-05-10

Moderaternas handlingsprogram, 2013. *Moderaternas handlingsprogram. Ett modernt arbetarparti för hela Sverige*. Moderaternas webbsida. [Elektronisk] Tillgänglig: https://moderaterna.se/sites/default/files/page_attachments/2017-02/handlingsprogram_-_ett_modernt_arbetarparti_for_hela_sverige_2013_2.pdf Hämtdatum: 2021-04-28

Partiledardebatt, 2014-09-01 (publicerad 2014-09-02). Aftonbladet TV. Aftonbladets Youtubekanal. Tillgänglig: https://www.youtube.com/watch?v=g_XJK8udG8M Hämtdatum: 2021-05-18

SCB, 2016-03-18. "Det stora antalet asylsökande under 2015 ökade inte flyktinginvandringen nämnvärt" Statistiknyhet. Statistiska centralbyråns webbplats. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/statistiknyhet/asylsokande-grund-for-bosattning-utlandsk-bakgrund-medborgarskapsbyten-adoptioner-hushallsstatistik-och-medellivslangder-2015/> Hämtdatum: 2021-05-11

Sifo, 2021-02-12. "Väljarbarometern februari 2021". Sifos webbsida. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.kantarsifo.se/rapporter-undersokningar/valjarbarometern-februari-2021> Hämtdatum: 2021-05-17

Socialdemokraternas partiprogram, 2013. *Ett program för förändring*. Socialdemokraternas webbsida. [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.socialdemokraterna.se/download/18.12ce554f16be946d04640b87/1568881590520/ett-program-for-forandring_2013.pdf

Hämtdatum: 2021-04-28

Sverigedemokraternas principprogram, 2019. Sverigedemokraternas webbsida.

[Elektronisk] Tillgänglig: <https://ratatosk.sd.se/sd/wp-content/uploads/2020/11/16092141/Sverigedemokraternas-principprogram-2019.pdf> Hämtdatum: 2021-05-11

Sverigedemokraternas valfilm, 2017-11-24, *Snart är det val* [Elektronisk]

Sverigedemokraternas Youtubekanal. Tillgänglig: <https://www.youtube.com/watch?v=n40tm2P374w> Hämtdatum: 2021-04-29

Sverigedemokraternas webbsida, "Lögnfabriken" [Elektronisk] tillgänglig: <https://sd.se/lognfabriken/> Hämtdatum: 2021-04-26

Sveriges Radio 2014-06-01. Jimmie Åkessons tal i Almedalen 2014. Sveriges radios webbplats. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://sverigesradio.se/avsnitt/401044> Hämtdatum: 2021-05-17

Valmyndigheten 2020-10-23. "Valresultat 2018". Valmyndighetens webbsida. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2018/valresultat.html> Hämtdatum: 2021-05-17

8.2.1 Litteratur

Abiri, Elisabeth, 2000. *The Securitisation of Migration: Towards an Understanding of Migrations Policy Changes in the 1990s. The Case of Sweden*. Göteborg: Department of Peace and development research Göteborg University

Beckman, Ludvig, 2007. *Grundbok i idéanalys. Det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. (Upplaga 1:2). Stockholm: Santerus förlag

Bergström, Göran & Svärd, Per-Anders, 2018. "Idé och ideologianalys" i Boréus, Kristina & Göran Bergström (red.). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur AB

Boréus, Kristina & Göran Bergström, 2018. "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys" i Boréus, Kristina & Göran Bergström. *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur AB

- Borevi, Karin, 2018. *Familj, medborgarskap, migration: Sveriges politik för anhöriginvandring i ett jämförande perspektiv*. Delmi rapport 2018: 5
- Carlsson, Ingvar & Anne-Marie Lindgren, 2019. *Vad är socialdemokrati? En bok om idéer och utmaningar*. Tankesmedjan Tiden.
- Ericson, Magnus, 2014. "Liberalism" i Gustavsson, Jakob & Jonas Tallberg (red.), *Internationella relationer*. (3:e upplagan) Lund: Studentlitteratur
- Halldenius, Lena, 2011. *Liberalism*. (2:a upplagan) Malmö: Bokbox förlag.
- Hermansson, Jörgen, 2003. *Politik på upplysningens grund. Om den demokratiska reformismens möjligheter och problem*. Malmö: Liber
- Hylén, Jan, 1991. "Fosterlandet främst?" *Konservatism och liberalism inom högerpartiet 1904-1985*. Stockholm: Norstedts juridikförlag
- Johansson, Christina, 2005. *Välkomna till Sverige? Svenska migrationspolitiska diskurser under 1900-talets andra hälft*. Malmö: Bokbox Förlag
- Lindberg, Mats 2018 a. "The VDP-triad in Ideational Analysis. Part I" i *Statsvetenskaplig tidskrift*. Vol. 120 Nr 2 (2018): 277-359
- Lindberg, Mats 2018 b. "The VDP-triad in Ideational Analysis. Part II" i *Statsvetenskaplig tidskrift*. Vol 120 Nr 3-4 (2018): 435-554
- Lindström, Martin, 2020. "Moderaternas ideologiska grundsyn. En uppföljning av debatten under det sena 1900-talet" i *Statsvetenskaplig tidskrift*. Vol 12 Nr 1 (2020): 5-29.
- Ljunggren, Stig-Björn, 1992. *Folkhemskapitalismen: högerens programutveckling under efterkrigstiden*. Stockholm: Tiden.
- Loxbo, Karl, 2015. "Sverigedemokraterna: Framgångsrikt enfrågefokus". i *Statsvetenskaplig tidskrift*. Vol 117 Nr 2 (2015): 169-187
- Mudde, Cas, 2004. "The Populist zeitgeist", *Government and Opposition* 39(4): 542-563
- Soininen, Maritta, 1999. "The "Swedish model" as an institutional framework for immigrant membership rights' i *Journal of Ethnic & Migration Studies*, 25(4): 685.
- Tingsten, Herbert, 1941. *Idékritik*. Stockholm: Albert Bonniers förlag
- Tingsten, Herbert, 1966. *De konservativa idéerna*. Stockholm: Aldus/Bonniers förlag
- Vedung, Evert, 1977. *Det rationella politiska samtalet*. Stockholm: Aldus/Bonnier

Wodak, Ruth, 2021. *The Politics of Fear: The Shameless Normalization of Far-right Discourse*. (2:a upplagan) London: Sage.

Özkırıklı, Umut, 2017. *Theories of Nationalism. A Critical Introduction*. (3:e upplagan) London: Palgrave